

HÍR MONDÓ

Arcok az 1991. évi ünnepi könyvhétről

Sikeres programsorozattal ünnepeltük az idei könyvhétet. Május 31-én Koncz Gábor önálló irodalmi estjét láthatta nagyszámú közönség a megyei könyvtárban. Vendégünk volt Sebeők János író, természetvédő - A lázadó bioszféra című kötete kapcsán találkozhattak vele olvasóink. Nagysikerű író-olvasó találkozó résztvevője volt Ancsel Éva filozófus, akinek a könyvhétre megjelent Bekezdések az emberről című műve fontos helyet foglalt el minden gondolkodó ember könyvespolcán.

B. Horváth István zenés-verses gyermekműsora osztatlan sikert aratott kis olvasóink körében. Nagy Zoltán mesegyűjtő 7-8-os tanulóknak tartott élvezetes és emlékeztető előadást a mese, az ősvallás kapcsolatáról és elemeiről.

Nagy Zoltán

Ancsel Éva

Koncz Gábor

Sebeők János

B. Horváth István

IFJÚSÁGI NYÁRI EGYETEM SALGÓTARJÁN - 1991.

A TIT Nógrád Megyei Egyesülete már 17. alkalommal rendezi meg a nemzetközi Salgótarjáni Ifjúsági Nyári Egyetemet, melynek témaköre:

IFJÚSÁGI MOZGALMAK AZ ÁTALAKULÓ EURÓPÁBAN.

A program lehetővé teszi a politikai, a vallási, a környezetvédelmi és egyéb ifjúsági mozgalmak bemutatkozását, vitáját, találkozását a magyar és külföldi szervezetek képviselőinek részvételével.

Helyszín: Salgótarján, Városháza
Az előadások nyitottak; a részletes programot a helyi sajtó közli.

Néhány rendezvényünket a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár előadótermében tartjuk, melyekre ezúton is meghívunk minden érdeklődőt.

- július 5. 15.30 óra

VIKTOR MÁTÉ zeneszerző: A nyugati ifjúsági mozgalmak kezdete: a beat-nemzedék zenéje

- július 5. 16.30 óra

Tájékoztató: Deviálódó ifjúsági csoportok és a rendőrség. (Punkok, skin-headek, sátánisták)

- július 5. 20.00 óra

VARGA ISTVÁN: Diaporáma bemutató

- július 8. 20.00 óra

BUDA LÁSZLÓ diavetítéses élménybeszámolója a hegyek és gleccserek világról

KARÁCSONY JÓZSEF
a Nyári Egyetem titkára

150 ÉVES A TIT

Július - oroszlán hava

A római naptárban a hónap eredetileg a Quintilis, "Ötödik" nevet viselte, mivel az egykori márciusi évkezdéstől számítva az ötödik hónap volt. I. e. 44-ben Marcus Antonius hízelgő javaslatára nevezték el Júliusnak Július Caesarról, aki e hónap 12. napján született.

Júliust régen az Oroszlán havának is nevezték, annak okán, hogy 23/24-ével a Nap az Oroszlán jegyében lépett (a valóságban a Rák csillagképben jár ekkor). Közhasználatú magyar neve az Oroszlán hónap első dekádjának apostolszentje után Szent Jakab hava volt. A hónapot félmeztelen, nagy kalapú paraszt testesítette meg, amint épp sarlóját köszörüli, arat vele vagy kévét hord, netán a csűrben búzáját csépli. Elvontabb allegóriája sárga ruhás, repülő ifjú, fején kalászkoszorúval. Jobbjában az Oroszlán jelle, baljában kosár függel, dinnyével és más gyümölcsökkel. Az oroszlánbőrös, buzogányos napisten, Héraklész - Hercules szintén a július megtestesítője volt.

A történelem hajnalán az oroszlán nemcsak Afrikában volt honos. A fekete földrészen kívül Dél-Európától Indiáig mindenütt nagy számban élt. Oroszlánt ölni egykor a férfiasság próbája volt, a törzsön belüli hatalmat igénylők rituális kötelezettsége, ami a vadászmodok és fegyverek tökéletesedésével királyi passzióvá süllyedt. Így pusztult ki e királyi vad gyorsan civilizálódó eurázsiai élőhelyein.

Mielőtt azonban ez bekövetkezett volna, mint a királyok állata és az állatok királya jelképpé nőtt, és mivel a királyság intézményét égi eredetűnek hirdették, a királyok pedig a Nap fiának tekintették magukat, az aransörényű ragadozó napjelképpé lett.

ÉVFORDULÓ

565 éve halt meg TAR LŐRINC pohárnokmester, honti és nógrádi alispán

1985-ben a Szépirodalmi Könyvkiadó "Tar Lőrinc pokoljárása - Középkori magyar víziók" címmel a Magyar ritkaságok sorozatban új kötetet adott ki.

A Tar Lőrinc történet ritka szép darabja a középkori Európa látomásirodalmának a szűkebb hazánk, Nógrád megye múltjához is kötődik.

Tar Lőrinc a Rátót nemzetség leszármazottja volt. Ősei IV. László és III. Endre korában a pártviszályokban jutottak birtokhoz, Tar nevű jobbágyfaluhoz és a pásztói cisztercita kolostor kegyuraságához. Innen ered a középkori névadományozási hagyományokhoz kapcsolódóan, illetve Tinódi Sebestyén nyomán a Tar, Tari Lőrinc elnevezés.

Tar Lőrinc Zsigmond király hűséges embere, 1401-ben a királyi védelmezői között találjuk. Ezért Zsigmond zászlós urai közé emelte, majd 1405-ben pohárnokává tette.

1408-ban Tar Lőrinc a középkor legnehezebb zarándokújtárá szánta el magát. Három és fél éves zarándoklata során eljutott Írországra, a Szent Patrik barlangba. Szerencsésen visszatért a valószínűleg kénese gázokkal teli barlangból. Élményeit, átélt látomásait a dublini királyi kancellárián hiteles jegyzőkönyvbe rögzítették. A jegyzőkönyv másolata a British Múzeumban bukkant föl egy hatnyelvű kódexben.

Tar Lőrinc élményeit Tinódi Sebestyén is megörökítette egy hétszer négysornyi verszetben.

Az 1985-ben megjelent, a fentebb említett szép kivitelű kiadványban mindezeket elolvashatjuk s ismereteket szerezhetünk más európai víziókról, a Purgatóriumba tett utakról,

valamint Tar Lőrinc személyes életéhez kapcsolódó oklevelekről.

Tar Lőrinc zarándokútja után visszatért Zsigmond udvarába, követi feladatokkal látogatást tett Velencében, majd a hivatalos udvari kíséret tagjaként járt a konstanzi zsinaton is. Az utolsó okleveles adat Tar Lőrincről 1426-ból származik.

...A sok gonosz között található egy démon, frül cornu a neve...

15 éves Salgótarján és Vantaa barátsága

1976 júliusában a Hazafias Népfront Országos Tanácsának szervezésében magyar- finn barátsági hét megrendezésére került sor. Ennek keretében Salgótarján és a finn Vantaa város küldöttjei kölcsönös látogatást tettek s döntöttek a testvérvárosi kapcsolatok kiépítéséről.

1977. október közepén, Salgótarján és Vantaa város vezetői aláírta a két város közötti testvérkapcsolat kiépítését szolgáló okmányt. Döntöttek arról, hogy gyermek és ifjúsági küldöttségek, művészeti együttesek, városi delegációk, szakmai találkozók rendszeres cseréjével teszik élővé a barátságot.

E 15 éves kapcsolat során lépett föl Salgótarjánban a Vantaa Laulu férfikórus, a vantaa-i szimfonikus zenekar, jutott el Vantaa a salgótarjáni Liszt Ferenc kamarakórus, mutatta

be fotóit Varga István tanár. A salgótarjáni Kodály Zoltán Általános Iskola a finn-magyar iskolabarátság elmélyítéséért ugyancsak sokat tett kórusok cseréjével, gyermekrajzkiállítások szervezésével.

Természetesen 15 év történéseit teljes részletességgel felsorolni nem tudjuk. Napjainkban elsősorban a gazdasági kapcsolatok fejlesztése került a figyelem középpontjába. A legfrissebb fejlemények között említhetjük az Észak-magyarországi Gazdasági Kamara finn-napját, ahol finn és magyar kis- és középvállalkozók együttműködése, a finn kormányhitelezés felhasználása volt napirenden. Kívánjuk, hogy gazdagodjon, színesedjen a magyar és a finn nép barátsága, a két testvérváros, Salgótarján és Vantaa kapcsolata.

Tudod-e?

Nógrád Vára

Már a honfoglalás előtt földvár állt a helyén, melyet István király vármegyerendszerének egyik központjául szemelt ki. Később a váci püspökségé lett, a XV. sz.-ban a husziták ellen megerősítik, majd Báthori Miklós püspök fényűzően átépíti. A történelem során többször cserél gazdát: hol a császáriak, hol a törökök birtokolják. 1685-ben villámcsapástól felrobban, azóta rom.

Szabálytalan alaprajzú belső tornyos vár volt, amelyhez újabban ún. olasz típusú bástyákkal ellátott külső várat építettek. A külső vár köreretes kapuja a csapórács helyével, a latin nyelvű kőtáblán az 1622-es évszámmal még áll.

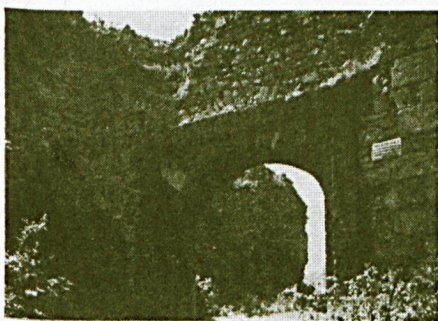
A külső és belső vár között a barbakán (kapuerőd) maradványai találhatóak. A belső várat árok vette körül, ebben találták meg Báthori püspök címeres vörös márvány tábláját. A belső várból az öregtorony három emelet magasan álló, szépen faragott kövekből épített sarka kürtő- és ablakmaradványokkal még látható. A várból szép kilátás tárul elénk.

Magyarország 1990.

Hernády Károly: Nógrádi várak. 1982.

Szombathy Viktor: Nógrádi útikalauz. 1976.

Vártúrák kalauza. 1975.

A nógrádi vár kapuja

Sorozataink

Hősök-csaták

Azoknak a gyerekeknek és fiataloknak készült ez a sorozat, akikben az iskolai történelemórák fölkeltezték az érdeklődést a különböző korok nevezetes eseményei iránt, és kíváncsiságuk kielégítéséhez olvasmányokat keresnek.

A könyvek nem törekednek a korok teljes bemutatására. Szereplők olyan hadvezérek, akik az összefüggő történelmi események sodrában alakító szerepet játszottak. Ilyen módon katonák, politikusok követik egymást, akik vagy folytatták a mások által megkezdett harcot, vagy éppen egymás ellenfelei voltak. Más szóval úgy is mondhatjuk, hogy csataleírásokban bővelkedő életrajzokat kap kézbe az olvasó.

A béke szebb és jobb, mint a háború. Ismerjük meg a háborúkat, hogy annál többre becsülhessük a békét!

Ebben segítenek a sorozat kötetei:

Kertész István: Ókori hősök, ókori csaták

Kertész István: Antik harcmezőkön

Rázsó Gyula: A lovagkor csatái

Fenyvesi László: Katonahistóriák Mátyás király korából

Nagy László: "Megfogyva bár, de törve nem."

A Lutra-csereklub hírei

Kedves Játsszótársak!

A nyári vakáció alatt is folytatódik a játék! Újabb lehetőségre hívjuk fel figyelmeteket: a CUCCIOLI-album új családtaggal gyarapodott, PILU-val, a búbosbankával. Ő és kis barátai a madarak csodálatos világával ismertetnek meg benneteket. Az új albumot és a matricákat a gyermekkönyvtárban is megvásárolhatjátok.

Természetesen a SEBESSÉG-album matricáinak csereberéje is folytatódik!

Szeretettel várunk minden játsszótársat péntekenként 13-18-óráig!

VISZONTLÁTÁSRA A GYERMEKKÖNYVTÁRBAN!

REJTVÉNY

SZOMORU	.	.	.	.
EBER	.	.	.	.
KICSÍ	.	.	.	.
FINOM	.	.	.	.
BUTA	.	.	.	.
JÓ	.	.	.	.

Írd le a szavak ellentétpárját. Az így kapott szavak első betűi egy újabb szót adnak.

Beküldési határidő: 1991. július 20.

A júniusi rejtély helyes megfejtése: Ki mint vet, úgy arat.

A helyes megfejtést beküldők közül könyvjutalmat nyertek:

Botos Zoltán Salgótarján, Pécskö út 12/B., Csomán Zsófia Salgótarján, Bartók Béla út 8., Pádár Róbert Salgótarján, Pécskö út 12/C., Szabó Gábor Salgótarján, Zöldfa út 11. 3/4., Szakács Réka Salgótarján, Alkotmány út 3.

Nyár a gyermekkönyvtárban

Július havi szünidei program

Minden HÉTFŐN ÉS PÉNTEKEN videocomozi:

Műsor:

2. 14.00 IVANHOE (ausztrál rajzfilm)

5. 14.00 NILS HOLGERSSON

8. 14.00 A HÉTPETTYES LOVAG
(zenés mesejáték)

12. 14.00 MEGKÖVESÜLT ÓSVILÁG
(Ipolytarnóc)

15. 14.00 A KÉKVÉRCSEK ERDEJÉBEN
(Ilomoki Nagy István filmje)

19. 14.00 KISMASZAT ÉS A GÉZENGŰZÖK

22. 14.00 AZ ERDŐ KAPITÁNYA

26. 14.00 ALICE CSODAORSZÁGBAN

29. 14.00 KACSAMESÉK, CSIPET-CSAPAT (Walt Disney bemutatja)

A hónap MINDEN KEDDI NAPJÁN láncot fűzhetsz színes gyöngyből.

SZERDÁN "NAGY A VILÁG"-sorozatunkban megismerkedhetsz más országok gyerekeinek életével és játékaival. (5-8. osztályos tanulóknak)

CSÜTÖRTÖKÖN: Hol volt, hol nem volt... kirándulás a mesék birodalmába, ahol eljátszhatod, bábozhatod, lerajzolhatod kedves mesédet, mesehősödöt. (1-4. osztályos tanulóknak)

MINDEN NAP: Rejtélynyászák - sok-sok feladványát megfejtheted és értékes holmikot nyerhetsz.

Június 3, 17, 31-én BEÜLÜNK AZ IDŐGÉPBE...és visszamegyünk a magyar történelem harcos, izgalmas, sorsdöntő korszakaiba. (5-8. osztályos tanulóknak)

Valamennyi program kezdési ideje: délután 2 óra.

A HÓNAP KÖNYVE

Mocsáry Antal: Nemes Nógrád vármegyének Históriai, Geographiai és Statistikai Esmertetése

165 éve jelent meg nyomtatásban Mocsáry Antal nagy általános műveltségbeli és tudományos értékkel bíró munkája.

Ki is volt Mocsáry Antal?

1757. szept. 18-án született Bozókön /Iont megye/. 1790. április 20-tól Nógrád megyében a főszolgabírói tisztet látta el. 1800-tól főbiztos és a későbbiekben Nógrád és más megyék táblabírája volt. 1803-ban visszavonult a közcéltól s Lapujtón élt. Barátai, Kazinczy Ferenc, Fay András és Vitkovics Mihály inspirálására csak irodalommal és tudományokkal foglalkozott. 1832 május 24-én hunyt el Lapujtón.

Monográfiája, a XIX. század első évtizedeinek sajátos tudománya, a hon- és államismereti tudomány szabályai szerint íródott, s már az akkori gyakorlati politika számára is fontos forrásnak bizonyult.

Napjainkban is bátran meríthet belőle a történész is, a nyelvész, a néprajztudós, helytörténész is, hiszen értéke e műnek a forrásgazdagság valamint az adatbőség.

Az első kötetben a történeti megye négy járásának településeiről szinte minden lehetséges adatot rögzített a szerző. A további kötetekben igen gazdag a nógrádi várak s a hadi események feltárása. Mocsáry Antal fontosnak tartotta egykoron, hogy leírja a rendelkezésre álló tényeket a megye iskoláiról, levéltárákról, könyvtárákról, különleges gyűjteményekről is.

Síflusa eleven, az élő beszéd, a korabeli társalgási stílus is visszatükröződik a műben.

Nagy értéke a monográfiának az illusztrációk sokfélesége. Egy pesti rézmetsző, Lenhardt Sámuel készítette a művészi kivitelű képeket. 1982-ben a korszerű hagyományörzés szellemében s a Mocsáry-monográfia minél szélesebb megismertetése érdekében a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeum, a II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági Termelészövetkezet anyagi támogatásával, megjelentette a mű reprint kiadását. Könyvtárunk helyismereti különgyűjteményében mindkettő, az eredeti és a reprint kiadás is, olvasóink rendelkezésre áll.

Kiscsoportok foglalkozásai

Értesítjük olvasóinkat, hogy július és augusztus hónapban kiscsoportjaink működése szünetel!

Kiállítás

Július 15-ig BAGI ANDRÁS szoborkiállítását tekinthetik meg a könyvtár emeleti előterében.

***

A Balassi Bálint Asztaltársaság alkotó tagjainak közös kiállítása.

A megnyitóról külön értesítjük kedves olvasóinkat.

Losonczy Ildikó: Ablakok, kapuk

HÍREK

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy intézményünk július és augusztus hónapokban a szombati nyitvatartást - takarékossági okokból - szünetelteti.

Minden olvasónk szíves elnézését kérjük!

*

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy 1991. július elsejétől csak egy felszólítót van módunkban küldeni késedelmes olvasóinknak. A késedelmi díj mértéke könyvenként 10,- Ft+ postaköltség.

Kérjük egy-egy kiadványunkat a kölcsönzési határidő betartására!

*

Örömmel tájékoztatjuk olvasóinkat, hogy a PERIODIKA számítógépes adatbázisunk felöltése, bővítése befejeződött.

Igény és érdeklődés szerint információt kaphatnak a könyvtárunkban fellelhető bármely időszaki kiadványról (lapok, folyóiratok) a következők szerint: cím, alcím, kiadó, nyelv, ország (ahol a periodika megjelenik), tárgyszó (a kiadvány tartalma). Megtudhatják, hogy egy-egy kiadvány mely évfolyamai állnak rendelkezésre, ill. tájékozódhatnak az esetleges hiányokról is.

Az adabázis használatához segítséget nyújtanak a szaktájékoztatás és az általános tájékoztatási pont munkatársai. Az adatbázis használata díjtalan.

*

A Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár két nyári olvasótáborát szervez. A 13-14 éves tanulók megyei olvasótáborára július 15-27 között Szécsényben, a középiskolai kollégiumban 40 fő részvételével, a Nógrád és Komárom megyei szlovák nemzetiségű gyerekek olvasótáborára július 29-től augusztus 9-ig a Cseh és Szlovák Köztársaságban Látky Poliankyban 50 fő részvételével kerül megrendezésre.

Mindkét tábor elsődleges nevelési célja a gyerekek önismeretének fejlesztése, a társadalomhoz, a közösséghez való kötődésük tudatosítása.

*

A zenei rejtvény V. fordulójában hanglemezt nyertek:

Prokai Judit Salgótarján, Nyírfácska út 3. I/7, Alexiné Galbács Hedvig Salgótarján, Ybl Miklós u. 43., Pazik Eszter Salgótarján, Madzsar J. u. 23.

*

Nagyszámú érdeklődő jelenlétében nyitotta meg - június 10-én - Bobály Attila szobrászművész Bagi András szoborkiállítását. Közreműködött a Kodály Zoltán Általános Iskola "Kicsinyek kórusa" Valecsikné Tamás Zsuzsanna vezényletével.

HÍRMONDÓ Kiadja a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár. Felelős kiadó: Szabó Ernőné mb. ig. Megjelenik: havonta IJU ISSN 0865-5286. Szerkesztői zottság: Balogh Zsuzsanna, Kojnok Nándor, Medve Ilona, Oroszné Katona Anna, Várkonyi Istvánné

JELES NÉV NAP

ANNA

"Neved torkomból fölszakadna, s igévé lenne: Anna, Anna!"

(Vári Fábrián László: Báthori Anna)

Az Anna héber eredetű név. Eredeti alakja Channah, jelentése: (isteni) kegyelem, illetve: kellem, báj, kecsesség, kedvesség. Az ószövegségi Channah névből csak Európában lett Anna, egyes nyelvekben Anne, Ann stb. Elterjedését azoknak az apostoloknak és térítőknak köszönhetjük, akik megismertették az ószövegségi eseményeket, hiszen ezekben felbukkannak az Annák: Anna volt Szűz Mária anyja, Joakim felesége: Szent Anna. Ezt a nevet több királyné és hercegnő viselte Magyarországon, Angliában, Franciaországban, a kelet-római birodalomban és Oroszországban. III. Béla magyar király első felesége Ágnesről Annára változtatta nevét, amikor átért a görög-keleti vallásra. IV. Béla királyunk negyedik lányát is Annának nevezték. II. Ulászló (Dobzse László) felesége és leánya is Anna volt. Anna hercegnő férjének, I. Ferdinándnak tizenöt gyermeket szült, az utolsóval gyermekágyban halt meg. Történelmünk utolsó Anna nevű királynéja II. Mátyás magyar király neje volt, aki Ferdinánd tiroli főherceg leányaként Innsbruckban született 1585-ben. Az Anna név népszerű volt a magyar falvakban. Szent Annát különös tisztelettel vették körül a katolikusok. Ő volt a védszentje az asszonyoknak, az anyáknak, különösen a szülő anyáknak, de általában a női munkának is. Ünnepe július 26-ára esett, a mai napig is akkor van az Annák neve napja. A Szent Annáról szóló magyar legendák közül legköltőibb a Szent Anna-tó eredetmondája.

Balladákban, szerelmi énekekben, párosító énekekben gyakran előfordul az Anna név. A legismertebb magyar népdalok, amelyek hőse Anna, az önfeláldozó Fehér Annáról szól, a másik népszerű a Molnár Anna, aki megöli csábítóját és visszatér kisgyermekéhez és férjéhez. A vidámabb népdalokban már becézve jelenik meg a név, például ebben a párosítóban:

Szakítsd le te, Annus,

kösd meg bokrádba,

Tedd a Szabó Feri

Fürge kalapjára!

A költészetben leggyakrabban a költők létező szerelmeiként váltak halhatatlanokká, mivel a költők megénekeltek őket. Ilyen volt Juhász Gyula, Balassi Bálint, Kassák Lajos, Burns, Apollinaire, Poe, Baudelaire Annája. Híres regényhősök is "élnék" Anna néven s a regények címeiként: az Édes Anna (Kosztolányi Dezsdő) és az Anna Karenina (Lev Tolsztoj).

Minden kedves Anna nevű olvasónkat köszöntjük névnapján!

NYITVATARTÁS

KÖLCSÖNZŐ, OLVASÓTEREM

AUDIO-VIZUÁLIS RÉSZLEG

Hétfőtől-péntekig	10-19
GYERMEKKÖNYVTÁR	
Hétfőtől-péntekig	10-18
TELEFONSZÁMAINK	
KÖZPONT	16-777
MELLÉKÁLLOMÁSOK	
Általános tájékoztatás	31
Kölcsönzés nyilvántartás	28
Szaktájékoztatás	25
Gyermekkönyvtár	32
Városi módszertan	20